

De noordelijke (bouw)arbeidsmarkt: niet opleiden is geen optie!

Presentatie voor ledenvergadering Bouwend Nederland Regio Noord
Techniekgebouw ROC Friese Poort, Drachten 20 november 2014

Jouke van Dijk, Hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse
Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, Economische
Geografie, Postbus 800, 9700 AV Groningen

Email: jouke.van.dijk@rug.nl

Website: www.joukevandijk.nl

Trends

1. Economische groei stagneert: crisis is nog niet over
2. Krimp/vergrijzing: beroepsbevolking neemt af
3. Regionale verschillen nemen af en positie Randstad verschuift
4. Economische herstructurering naar meer diensten gaat door
5. Kennisintensivering, opleidingsniveau stijgt: maar ook 250.000 analfabeten en 1,5 miljoen laaggeletterden
6. Banen op MBO-2/3 niveau verdwijnen en komen niet weer terug
7. Toenemende mobiliteit, 'Nieuwe Werken' (migratie, pendel en wonen)
8. Veranderende arbeidsverhoudingen (flexibiliteit, ZZP, employability)
9. Veranderende competentie-eisen en mismatch vraag en aanbod
10. Decentralisatie van (arbeidsmarkt)beleid door rijk naar gemeenten

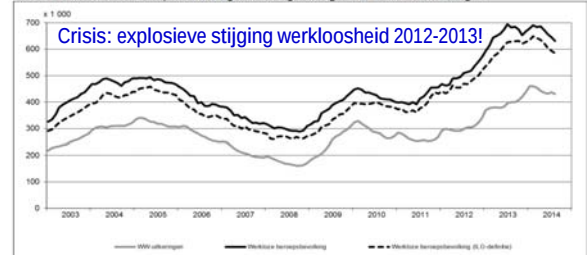

Hoe staan we ervoor?

Ontwikkeling werkloosheid 2003-2014

Grafiek 1 Werkloze beroepsbevolking (seizoengecorrigeerd) en WW-uitkeringen

Is de crisis nu voorbij of komt er weer een nieuwe dip?
Niemand weet het!

Bron: CBS, UWV.

Toename WW sinds januari 2010

Ontwikkeling lopende WW-uitkeringen totaal en sectoren zorg&welzijn, bouwrijverheid en uitzendbedrijven (indexcijfers jan 2010=100)

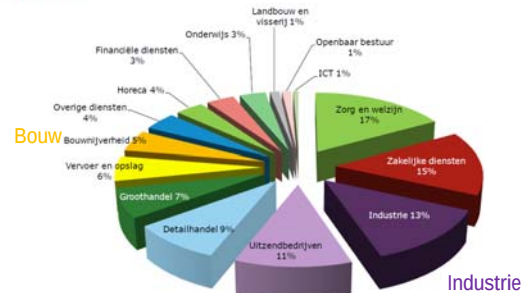

Bron: UWV, 2014

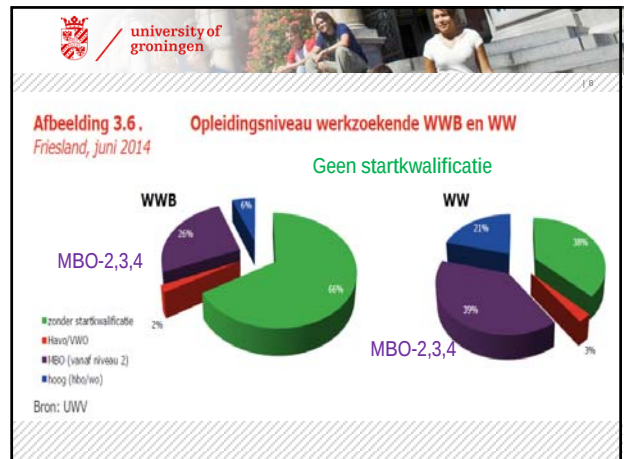
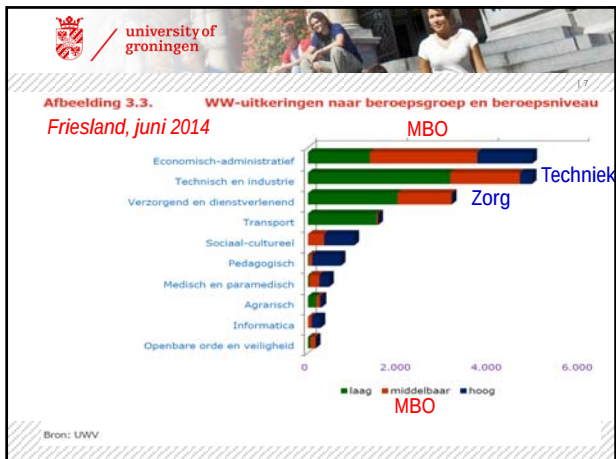

Afbeelding 3.2. WW-uitkeringen naar sector van herkomst

Nederland, juni 2014

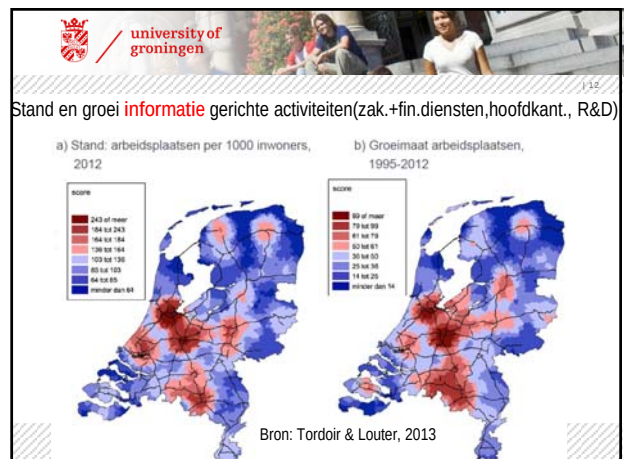
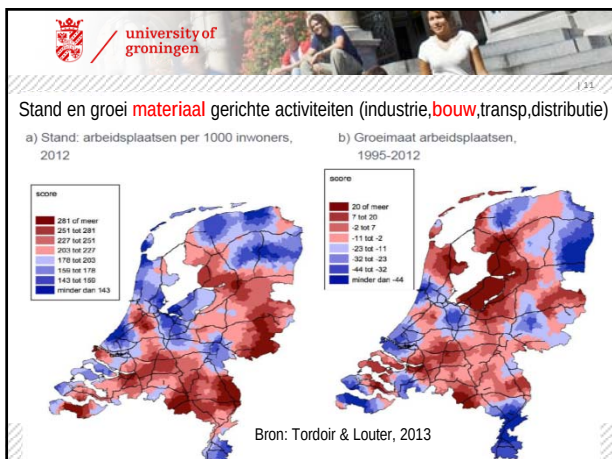
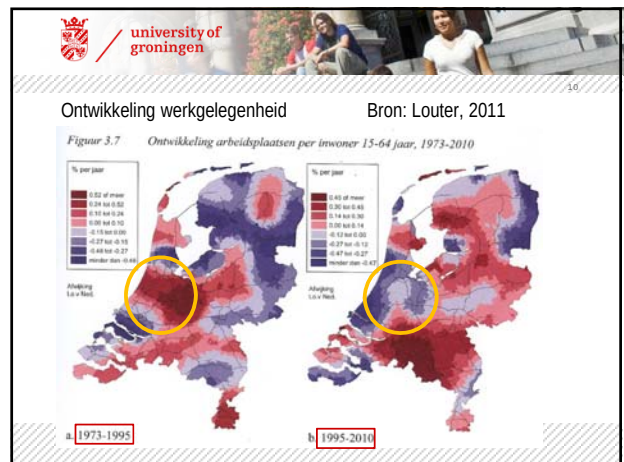

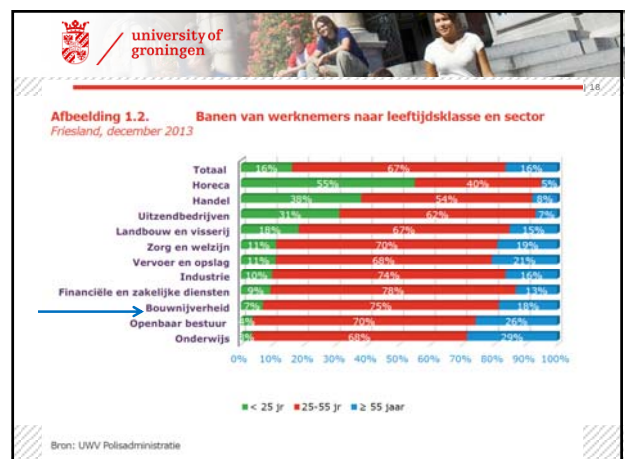
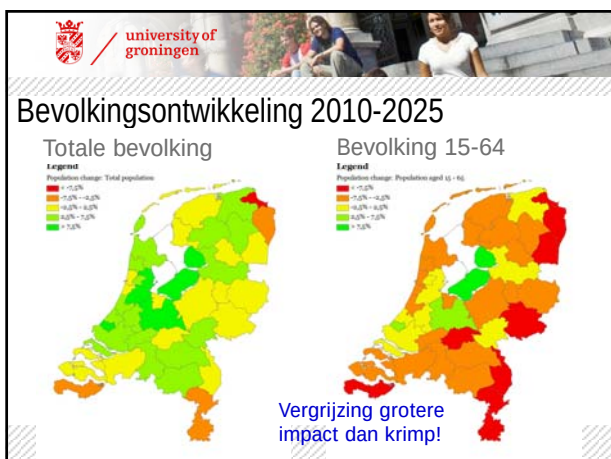
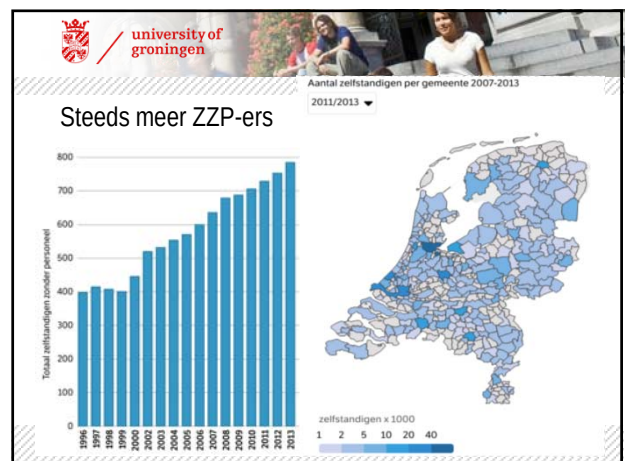
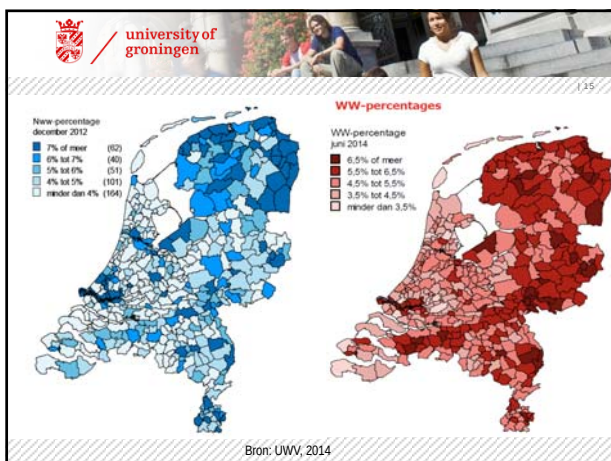
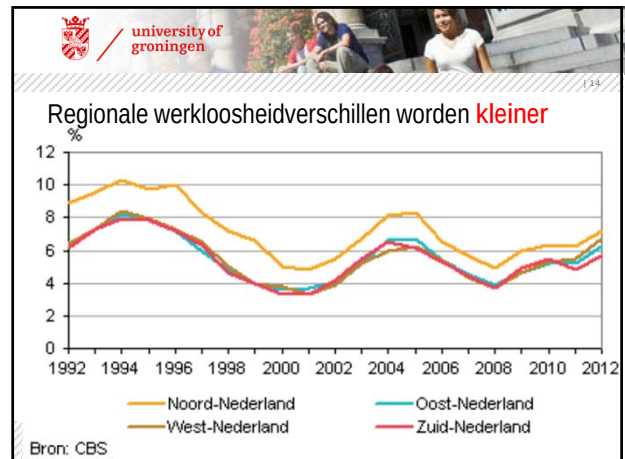
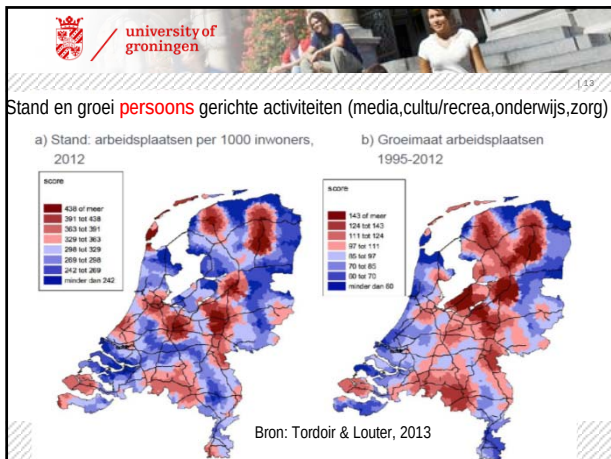
Bron: UWV

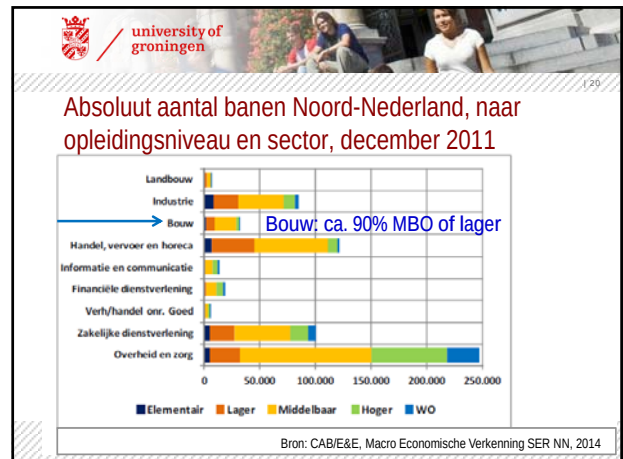
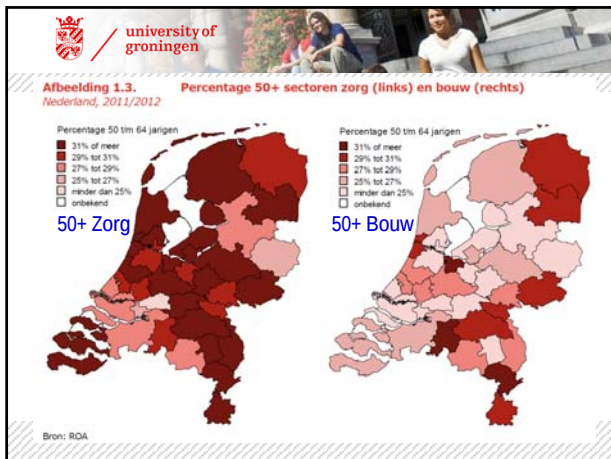

university of groningen

Structurele trends

‘Robotisering kost tot drie miljoen banen’

pubN, 2-10-2014

ROTTERDAM Door de technologische ontwikkelingen komen mogelijk twee tot drie miljoen banen op de tocht te staan.

Dit stelt onderzoeksbureau Deloitte op basis van eigen onderzoek. De onderzoekers spreken van een conservatieve inschatting. Vooral voor lageropgeleiden, zoals administratief personeel, assemblagemedewerkers, pizzakoeriers en vakkenvullers, is straks mogelijk geen betaald werk meer. Ook taxi-, vrachtwagen- en buschauffeurs lopen een hoog risico.

Voor hoger opgeleiden liggen de risico's vooral bij beroepen op kort-hbo-niveau (laborant, verzekeringsagent, opzichter en electricien) en op hbo/wo-niveau bij beroepen op na-

Ook in de Bouw!

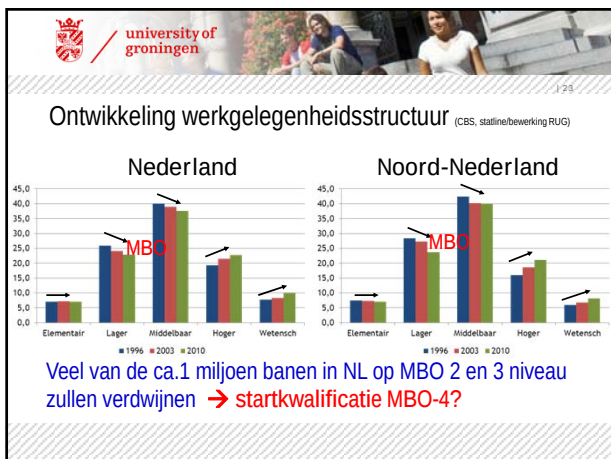
Groepen die hard worden geraakt zijn mbo'ers (1,3 miljoen) en medewerkers in de sectoren economie, recht en management (0,8 miljoen) en techniek (0,5 miljoen), aldus Deloitte.

university of groningen

Onderzoek in de zaal:

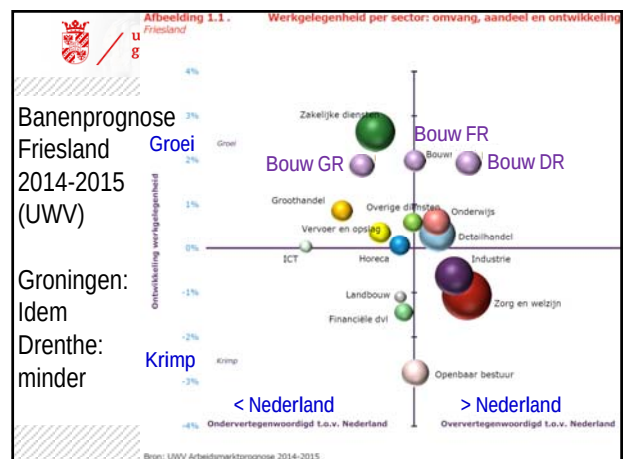
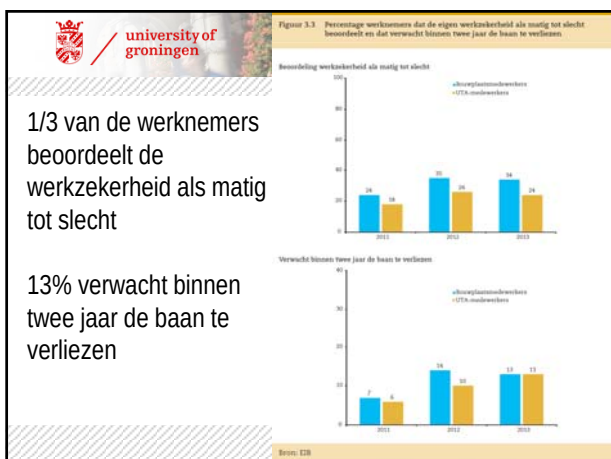
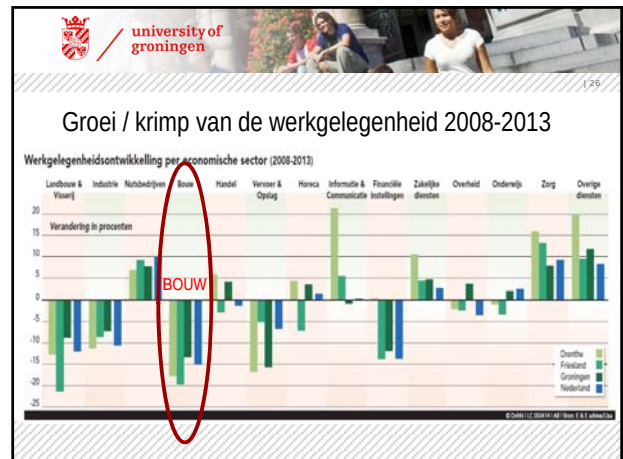
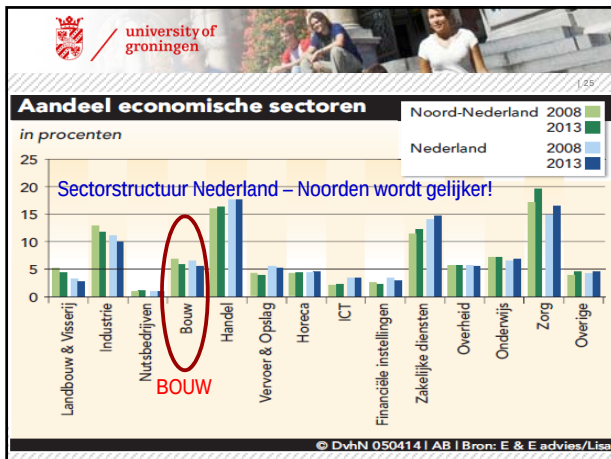
Steek uw hand op wanneer..

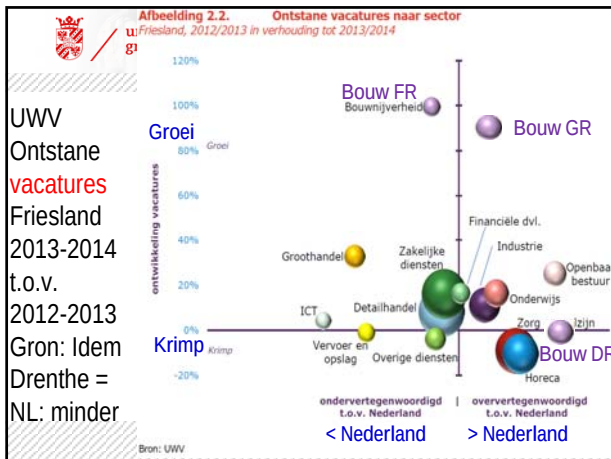
- › U vijf jaar geleden een iPad/Tablet had
- › U vijf jaar geleden dacht dat u NU een tablet zou hebben
- › U er nu eentje heeft

university of groningen

- › Komen er in het Noorden tekorten op de arbeidsmarkt voor MBO-ers, bijv. in de techniek, bouw of de zorg?
- › Of juist niet en dreigt grote werkloosheid?
- › Probleem aansluiting Onderwijs-Arbeidsmarkt?
- › Wie moet dat oplossen: Onderwijs? Overheid? Bedrijfsleven?

Bouwfront bevingsschade

Frank van Hebel

De provincie Groningen behoudt de Boer. 'We moeten natuurlijk voorkomen dat straks een groot aantal huizen uit de provincie verdwijnt door buitenshuis bedrijf en met de bouw voorbij gaat.'

Het is ook het doel van de NAM, lokale bouwers van de opbouw te laten profiteren. Schipper: 'Maar als we niet als één front optreden lopen deze bedrijven opzichzelf heen.' Hij schat dat de werkgelegenheid in de Groninger huizenwereld hierdoor verdubbelt. 'We hebben nu 3000 medewerkers. Dat moeten er zeker 7000 worden.'

Het bestuur hield een aantal bijeenkomsten met Groninger bedrijven die ervaring hebben met aanbestedingschade. 'Twintig bedrijven volgden hem van. 'Kijk wat er in Warffum gebeurt. Dertien woningen hadden schade en daar gingen vervolgens verschillende aanbestedingen aan de slag. Zo'n beetje een enorme overlast met zich mee.'

Het samenwerkingsverband moet op 1 januari een feit zijn. 'Maar niet iedereen kan zich zomaar aansluiten. Bedrijven moeten aan bepaalde criteria voldoen willen ze in aanmerking komen. We willen vooral dat ze bepaalde kennis en deskundigheid in huis hebben of bereid zijn die zich eigen te maken.' Bovendien Nederland heeft daarom samen met onderwijsinstellingen een aantal opleidingstrajecten opgezet.

Frank van Hebel@byb.nl

ACHTERGROND HANDEN INEEN

Een interventiemacht van bouwbedrijven die snel en efficiënt optreedt als de Groninger bodem schuift en de huizen wankelen. Hij komt er.

Bouwers naar de school van Richter

Frank van Hebel

De provincie Groningen heeft een interventiemacht van bouwbedrijven die snel en efficiënt optreedt als de Groninger bodem schuift en de huizen wankelen. Hij komt er.

Met 'poten in de klei'

Bouwers Nederland wil de provincie Groningen helpen om de bodemproblemen op te lossen. De provincie heeft een interventiemacht van bouwbedrijven die snel en efficiënt optreedt als de Groninger bodem schuift en de huizen wankelen. Hij komt er.

De grote vraag is: hoe moeten we aardbevingsbestendig bouwen?

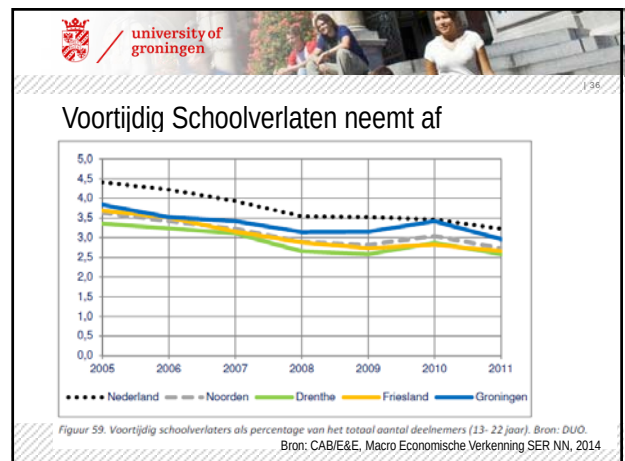
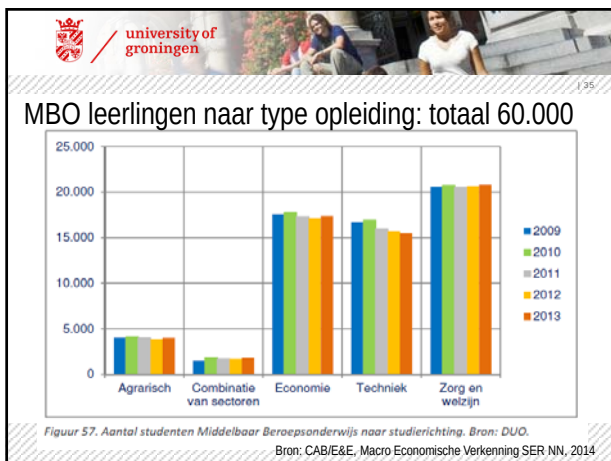
Arbeidsaanbod van MBO: instellingsinformatie

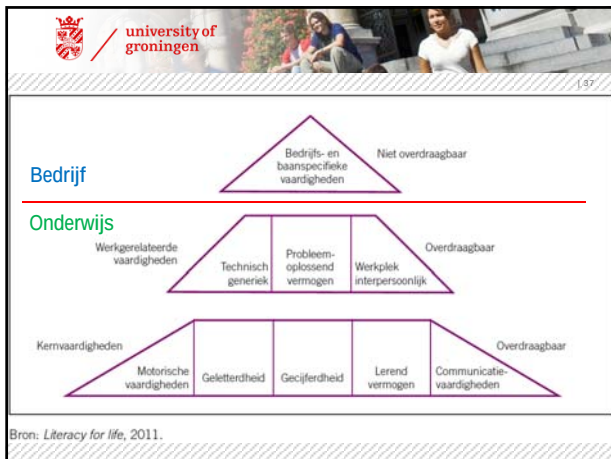
Noord-Nederland kent in 2013 acht aanbieders van middelbaar beroepsonderwijs.

In totaal zijn er een kleine 60.000 leerlingen in het MBO Friesland kent over 2009-2013 de meeste groei in MBO-deelnemers aan onderwijsinstellingen

Geografisch overlappen de werkgebieden van de ROC's, zeker in Groningen en Drenthe. Dat geldt minder voor AOC's.

Bron: DUO, Bewijzing BBO

university of groningen

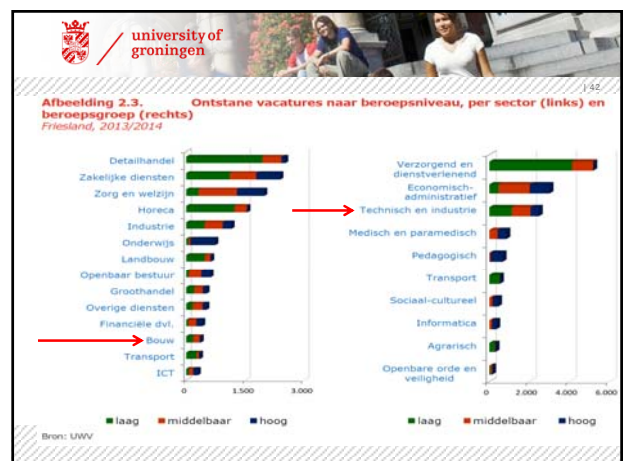
141

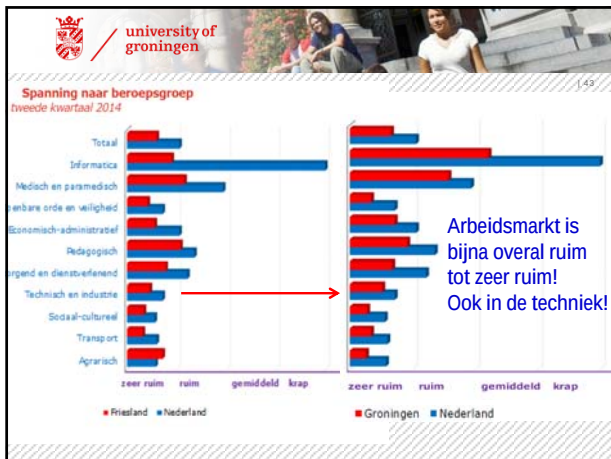
Kansen en tekorten van stageplaatsen en leerbanen in Friesland in augustus 2014 (Bron: MBO/kanscentra)

Deze tabel is een momentopname en geeft enkel een beeld van de situatie op de dag van de afname van de gegevens. De tabel is niet bedoeld om de situatie te vergelijken met andere jaren of met andere regio's. De tabel is bedoeld om de situatie te vergelijken met andere jaren of met andere regio's. De tabel is bedoeld om de situatie te vergelijken met andere jaren of met andere regio's.

Stageplaatsen	Leerbanen	2013	2014	2015	2016
Algemeen	Algemeen	1.2	1.2	1.2	1.2
Technisch	Technisch	1.2	1.2	1.2	1.2
Probleem-oplossend	Probleem-oplossend	1.2	1.2	1.2	1.2
Werkplek interpersoonlijk	Werkplek interpersoonlijk	1.2	1.2	1.2	1.2
Motorische vaardigheden	Motorische vaardigheden	1.2	1.2	1.2	1.2
Geletterdheid	Geletterdheid	1.2	1.2	1.2	1.2
Gecijferdheid	Gecijferdheid	1.2	1.2	1.2	1.2
Lerend vermogen	Lerend vermogen	1.2	1.2	1.2	1.2
Communicatie-vaardigheden	Communicatie-vaardigheden	1.2	1.2	1.2	1.2

Bron: UWV, 2014

university of groningen

Vraag en aanbod MBO: saldi op jaarbasis (negatief = tekort aan banen)

Ook in de twee hoofdsectoren: Techniek en Zorg geen tekorten tot 2018, eerder gebrek aan banen. Deze vraag- en aanbodontwikkelingen kunnen veranderen wanneer kwalificatie-eisen die aan opgeleiden worden gesteld, worden opgehoogd (ge-upgrade).

	Volumes arbeidsvraag 2013-2018		
	Saldo op jaarbasis (gunstig)	Saldo voor Techniek	Saldo voor Zorg
Noord-Nederland	-810	--	--
Oost-Groningen	-300	--	--
Delfzijl e.o.	-50	--	--
Overig Groningen	610	+	+
Noord Friesland	-230	--	--
Zuidwest Friesland	-340	--	--
Zuidoost Friesland	200	--	+
Noord Drenthe	-200	--	--
Zuidoost Drenthe	-400	--	--
Zuidwest Drenthe	-30	--	+

- university of groningen
- Het regionale en lokale arbeidsmarktprobleem
- › Voldoende kennis over aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt? Nee
 - › Kan dat beter? Ja, maar in zeer beperkte mate
 - › Kwantitatief: te weinig banen, ook in zorg en techniek
 - › Vergrijzing – Krimp: jongeren vervangen door ouderen?
 - › Verdringing door hoger opgeleiden, buitenlanders
 - › Kwalitatief: aansluiting onderwijs – skills – competenties – arbeidsmarkt: MBO 2 en 3 banen verdwijnen; 21st century skills voor adaptief en innovatief vermogen; zzp-ers
 - › Maatschappelijke tweedeling hoger/lager opgeleiden? Verloren generatie? Is die kloof oplosbaar door scholing, job carving?

- university of groningen
- De arbeidsmarkt in de Bouw
- › Veel banen verloren gegaan, licht herstel met nog veel onzekerheid
 - › Forse vervangingsvraag door vergrijzing; vooral MBO, maar dit hoeft niet tot problemen te leiden; veel ZZP-ers
 - › Kansen voor de toekomst:
 - › Uniek product: innovatie!! Duurzaam bouwen, energie neutraal of zelfs energieproductie via woningen of wegen; aardbevingsbestendig bouwen
 - › Nieuwe aanbestedingstechnieken via internet, ook voor verbouw en reparatie van particulieren, etc. etc.
 - › Nodig: van traditioneel en formalistisch → flexibel out-of-the-box denken
 - › Zet in op innovatie en investeren in kennis en goed opgeleid personeel via samenwerking tussen bedrijven onderling en ROC's

university of groningen

TIEN MAATREGELEN OM VAKMANSCHAP TE BEHOUDEN EN TE VERSTERKEN

Maak er gebruik van, het kan u geld opleveren!

Klinkt weinig gericht op scholing, kennis en innovatie!

Sectorplan Bouw & Infra

www.sectorplanbouwinfra.nl

university of groningen

Wie moet wat gaan doen?

De plannen van Bussemaker

- > Scholen kunnen elke drie maanden het lesprogramma aanpassen zodat ROC's zich beter kunnen richten naar de regionale arbeidsmarkt en sneller kunnen inspelen op de veranderende eisen van werkgevers.
- > De ontwikkelingen in het bedrijfsleven gaan steeds sneller: robotisering, automatisering, 3D-printen, noodzaak van Duits spreken in grensregio's
- > **Scholen leiden niet op voor de vacatures van vandaag (een baan), maar voor die van morgen (een loopbaan);**
- > Maar ROC's moeten niet alleen eenzijdig opleiden voor de regionale arbeidsmarkt (en/of sector?) maar zijn verantwoordelijk voor het algemene deel van de opleiding, bedrijf(scholen) voor de rest. Dit laatste kan best in samenwerking!
- > **PROBLEEM OPGELOST?**

NEE! Dat lukt alleen als het zwarte piet en ophoudt!

- > **Ondernemers:** investeren in innovatie, scholing, stageplaatsen, leven lang leren, meer contacten met docenten.
- > **Onderwijs:** flexibeler onderwijsprogramma's, docenten en leerlingen moeten naar bedrijven, meer aandacht voor adaptief vermogen (21st Century Skills) naast vakkennis; onderwijs moet ook leuk zijn
- > **Opleiden voor een loopbaan, niet voor een baan; een beroepsopleiding is geen bedrijfsopleiding; beter een 'verkeerde' (pret)opleiding dan voortijdig schoolverlater; leven lang leren**
- > **Overheid:** flexibeler regels voor BBL, stages, combinaties onderwijs uitkering, minimumloon etc., begrip startkwalificatie herzien
- > **Ouders/Leerlingen:** besef dat investeren in jezelf nodig is
- > **Ga het samen oplossen in plaats van te klagen dat de andere partij het niet goed doet, niet snapt, niet wil, niet kan etc.**

En dat vergt heel veel 21st Century Skills!

